

στασίαν τοῦ δουκὸς τοῦ Μιλάνου Ἰωάννου Γαλέα (*Jean Galéas*), πρὸς τοῦτο δ' ἐπορεύθη καὶ εἰς Μιλάνον, ὅπου καὶ ἐξέθηκε τῷ δουκί, ὑποσχεθέντι πᾶσαν ἀρωγὴν, τὰς δικαίας αὐτοῦ ἀπαιτήσεις. Ὁ Γαλέας ὅμως, παρατηρήσας τὸ ἔκτακτον πνεῦμα καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνδρός, τὸν ἐκράτησε παρ' αὐτῷ ἐπὶ τινα χρόνον ὡς πρωθυπουργόν του. Ὁ Σομμαρούπας ὅστις ἀδιαλείπτως ἐσκέπτετο τὴν δουρικὴν ἀρχὴν, ὑπέμνησε τῷ δουκί τὴν ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ὑπόσχεσιν. Μάτην ὁ δοῦξ προσεπάθησε παντοιοτρόπως νὰ τὸν καταπέσῃ νὰ μείνῃ, ὑπισχνούμενος αὐτῷ νὰ τὸν καταστήσῃ ἀπόλυτον ἄρχοντα δύο πόλεων ἀνηκουσῶν αὐτῷ, τῆς *Campo Alio* καὶ τῆς *Mogolo* τὰ πάντα ἀπέδθησαν μάταια.

Τότε ὁ δοῦξ, δοὺς μικρὰν βοήθειαν καὶ συστήσας αὐτὸν εἰς ἅπαντας τοὺς συμμάχους του, τῷ εὐχέθη ἐπιτυχίαν. Ὁ Κρίσπος ὅμως μαθὼν τὰς προετοιμασίας ταύτας ὠχυρώθη καὶ ἀνέμενε τὸν Σομμαρούπαν ἀφόβως, ὡς ὑποστηριζόμενος παρὰ τῆς Ἑνετίας. Φθάσας ὁ Σομμαρούπας εἰς Νάξον καὶ ἰδὼν τὰ συμβαίνοντα, ἐννοήσας δὲ μετὰ τινας μικρὰς ἀψιμαχίας ὅτι οὐδὲν θὰ κατωρθώσῃ, ἀπεσύρθη εἰς Πάρον, ἐνθα καὶ διέμεινεν. Ἐξηκολούθει δ' ὁ Κρίσπος ἔρχων μέχρι τοῦ 70^{ου} ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ καὶ ἀποθανὼν ἀφῆκεν 6 τέκνα, ὧν ὁ ἄρρενα καὶ 1 θῆλυ, διεδέχθη δ' αὐτὸν ὁ υἱὸς του Ἰάκωβος, ὁ καὶ 11^{ος} δοῦξ γενόμενος (1).

ΑΛ. Μ. ΚΑΡΑΛΗΣ.

ΔΟΡΚΑΣ Η ΜΟΣΧΟΦΟΡΟΣ.

Γνωστὸν ὅτι ὁ μόσχος εἶναι ἔκκρισις ζωώδης, ἀπαντωμένη ἐν τῇ μωσχοφόρῳ δορκάδι, εἰς τοὺς ἀθηνίσκους πλησίον τοῦ ὄμφαλοῦ. Τὸ μαστοφόρον τοῦτο, *Δορκὰς* ἢ *μωσχοφόρος* ὑπὸ τῶν ζωολόγων καλούμενον, εὐρίσκεται εἰς τὴν Σιβηρίαν, τὸ Θιβέτ, τὴν Κίναν καὶ ἄλλα τινὰ μέρη τῆς Ἀσίας, εἰς τὰ χιονοσκεπέστα μέρη, ἤτοι εἰς τὰ ὄρεινά, καὶ καταδιώκεται συντόμως ὑπὸ τῶν κυνηγῶν, ἰδίως τὸ ἄρρεν, διότι τοῦτο μόνον παρέχει τὸν μόσχον.

Ὁ Ἄγγλος χημικὸς Σ. Πίεστ λέγει τὰ ἑξῆς περὶ τοῦ μόσχου·

«Ὁ μόσχος ἄλλοτε ἦν λίαν πεφημισμένος ὡς ἱατρικὸν, καὶ σήμερον δὲ εἶναι περιζήτητος ὡς τοιοῦτο παρὰ τοῖς λαοῖς τῆς Ἀνατολῆς. Ἐνθυμεῖται πᾶς τις ὅτι αἱ ἐφημερίδες ἀνέφεραν ὅτι τὸ τελευταῖον ποτὸν ὅπερ ὁ αὐτοκράτωρ Νικόλαος ἔλαβε πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἦν μόσχος. Ὁ μόσχος τοῦ Μπουτάν, τοῦ Τογκίν καὶ τοῦ Θιβέτ εἶναι ὁ ἄριστος, ὁ τῆς Βεγγάλης εἶναι κατωτέρας ποιότητος καὶ ἔτι κατωτέρας ὁ τῆς Ρωσίας. Ἡ δύναμις καὶ ἡ ποσότης τοῦ μόσχου ὅπερ παρέχει ἐν ζῶον διαφέρουσι κατὰ τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν συνάγουσιν αὐτὸν, καὶ κατὰ τὴν ἡλικίαν τοῦ ζώου. Εἰς μόνος θύλαξ τοῦ ζώου παρέχει συνήθως 3 ἕως 15 γραμμάρια μόσχου. Ὁ ἐν Ἀγγλίᾳ εἰσαγόμενος προέρχεται ἐκ Κίνας εἰς κιβωτίδια 1 1) 2) μέχρι 3 χιλιογράμμων· ὅταν ἦναι νοθευμένος μὲ αἷμα τοῦ ζώου, ὅπερ συνεχῶς συμβαίνει, ἔχει σχῆμα βώλου ἢ θρόμβου. Ἐνίοτε ἀπαντᾶται μεμιγμένος μὲ χῶμα μέλαν καὶ εὐθρυπτον.»

Ὁ μόσχος διακρίνεται διὰ τὴν ἰσχυρὰν καὶ διαρκῆ εὐωδίαν του· ὅλα τὰ πράγματα τὰ τεθειμένα πλησίον του, καὶ τοὶ μὴ ὄντα εἰς ἐπαφὴν πρὸς αὐτὸν, λαμβάνουσι καὶ διατηροῦσι τὴν εὐωδίαν του. Διὸ ἡ ἔταιρεία τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν ἐπιβάλλει εἰς τοὺς ἐμπόρους νὰ μὴ φορτόνωσιν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πλοίου τέτταρα καὶ μόσχον.

(1) Βιβλιολογία τῆς διατριβῆς.

Histoire nouvelle des Anciens Ducs et autres Souverains de l'Archipel etc. Paris MDCXC VIII par P. Sauger

Pitton de Tournefort *Relation d'un voyage du Levant* J 5 Lyon 1747.

Naxos von Curtius Berlin 1846.

Lacroix *Iles de la Grèce.*

Ἡ μοσχοφόρος δορκάς εἶναι ὄρατον μικρὸν ζῶον, ἔχον μῆκος τὸ πολὺ 1 μέτρον καὶ ὕψος 0,60. Ἄν δὲν εἶχε τὸ πολύτιμον ἄρωμα ὅπερ ἐκκρίνει, ὁ ἄνθρωπος οὐδέποτε ἤθελε καταδιώξει αὐτὸ, διότι τὸ δέρμα της οὐδεμίαν ἔχει ἀξίαν καὶ τὸ κρέας του εἶναι ἀνούσιον.

Ἡ μοσχοφόρος δορκάς ἔχει κεφαλὴν μικρὰν, ὦτα μακρὰ καὶ εὐθέα. Τὸ δέρμα της εἶναι ὑπόφαιον καὶ ἔχει πολλὰ μέλανα στίγματα, μάλιστα εἰς τὰ ὀπίσθια μέλη της. Οἱ πόδες της εἰσὶ λεπτοὶ καὶ οἱ ὀπίσθιοι φέρουσι διφθέραν ὅλως τριχωτὴν. Ἡ οὐρὰ μόλις φαίνεται καὶ ἔχει μῆκος δακτύλου. Αἱ ἔξεις τῆς δορκάδος ἔχουσι μεγάλην ἀναλογίαν πρὸς τοὺς ἡμετέρους λαγούς· ἔχει δὲ τὸ καταφύγιόν της εἰς τὰ μέρη ὅπου διαμένει καὶ ἐξέρχεται τὴν νύκτα πρὸς βοσκὴν, ἐπιστρέφουσα ἐν τῷ καταφυγίῳ της ἅμα τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου.

Ἡ μοσχοφόρος δορκάς συνεχῶς ἀλίσκεται ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων διὰ παγίδων· συχνάκις δὲ εἰς τὸ Θιβέτ καὶ εἰς τὴν κινεζικὴν Ταρταρίαν συνέρχονται πολυάριθμοι κυνηγοὶ καὶ ἐπιμόνως καταδιώκουσι τὰ μικρὰ μαστοφόρα εἰς τὰ ὄρη καὶ φονεύουσι διὰ βελῶν, ἅτινα μετὰ μεγίστης δεξιότητος μεταχειρίζονται.

Ὁ μόσχος εἶναι ἐμπόρευμα πολύτιμον, ὅταν τυγχάνῃ ἀμιγῆς καὶ καλῆς ποιότητος, καὶ πωλεῖται συνεχῶς περισσότερον τοῦ ἐνὸς φράγκου τὸ γραμμάριον. Ἡ εὐωδία του ἀποδεικνύεται ὀξυτάτη ἅμα δὲν ἦναι νοθευμένος· ἀναμιγνόμενος δὲ εἰς μικρὰν δόσιν πρὸς ἄλλας εὐώδεις οὐσίας, εἶναι πολύτιμος καὶ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς μία τῶν βάσεων τῶν διαφόρων *μυρωδικῶν*.

Ἡ αὐτοκράτειρα Ἰωσιφίνα ἠγάπα παλὸν τὸν μόσχον, τὸ δὲ ἐν Μαλμαϊζῶν καλλυντήριόν της ἦν πλουσίως ἐφωδιασμένον ἐξ αὐτοῦ. Βεβαιοῦσιν ὅτι τεσσαράκοντα μετὰ τὸν θάνατόν της ἔτη τὸ καλλυντήριο ἐκεῖνο, καὶ τοὶ πολλάκις καθαρισθὲν, ξυσθὲν καὶ βαφὲν, ἀνέδιδε πάλιν ὀξείαν εὐωδίαν. Ὁ μόσχος, ὅστις καὶ σήμερον εἶναι ἀκριβὸς, εἶχε περισσοτέραν ἀξίαν ἐπὶ τῶν χρόνων

τῶν Σταυροφόρων καὶ ἀναφέρεται ἐν τοῖς χρονικοῖς μεταξὺ τῶν σπανιωτάτων καὶ πολυτιμοτάτων πραγμάτων ἅτινα ὁ σουλτάνος Σαλαδῖνος ἔστειλεν ὡς δῶρα τῷ αὐτοκράτορι τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τότε ἐχρησίμευσεν εἰς τὰς φαρμακευτικὰς σκευασίας καὶ ἀπέδιδον αὐτῷ δύναμιν θαυμασίαν· ἐνίοτε τὸν μετεχειρίζοντο κατὰ τὰς ταριχεύσεις τῶν νεκρῶν.

Σήμερον μεταχειρίζονται τὸν μόσχον οἱ μυρμηνοί.

Υ. Σ.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Διατὶ τὰ πτηνὰ τρώγουσι χάλικας.— Ἐν τῷ στομάχῳ τῶν πτηνῶν εὐρίσκονται λιθίδια, τεμάχια χαλίκων, ἄμμος, κτλ. Τὰ πτηνὰ καταπίνουσι τὰ ὄρυκτά ταῦτα τεμάχια ἐκ συναισθήσεως λογισμένης· διότι τοῖς εἶναι ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖα καὶ ἄνευ τούτων τὸ πτηνὸν δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰ τρόφιμα.

Ἐπειδὴ τὰ πτηνὰ δὲν δύνανται νὰ λειάνωσι τὰ τρόφιμα, ἐνῶ καταβροχθίζουσιν αὐτὰ, τὰ τρόφιμα, κατέρχονται εἰς τὸν στόμαχον ἀνέπαφα· ἐκεῖ δὲ χρησιμεύουσιν οἱ χάλικες. Ὁ πρόλοβος εἶναι θύλαξ μυώδης, περιβεβλημένος ἐσωτερικῶς μὲ μεμβράναν κερατοειδῆ· ὅταν τὰ τρόφιμα τοῦ πτηνοῦ, οἱ κόκκοι λ. χ., εἰσέρχονται εἰς τὸν θύλακα αὐτόν, μαλακύνονται διὰ τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ, δι' ἐπανειλημμένων δὲ συστολῶν τοῦ πρόλοβου ἢ θρεπτικῆ οὐσία τίθεται εἰς κίνησιν. Οἱ κόκκοι συγκρούονται, πιέζονται, συσπῶνται καὶ τρίβονται ὑπὸ τῶν χαλίκων καὶ τῶν ἄμμων οὓς περιέχει ὁ πρόλοβος· ὥστε συντόμως λειαινόνται, διαβιβάζονται εἰς τὰ ἔντερα καὶ χωνεύονται.

Παρὰ ταῖς πτηνοὺς ἄρα οἱ χάλικες καὶ ἡ ἄμμος εἰσὶν ὅ,τι οἱ ὀδόντες εἰς τὰ μαστοφόρα· ὡς εἶπομεν δὲ εἰσὶν ἀπαραίτητοι εἰς